

LINNUHARULDUSED EESTIS 2012

Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne nr. 11

Margus Ots & Uku Paal

Eesti Ornitoloogiaühing, Veski 4, 51005 Tartu
margus.ots@gmail.com

Kokkuvõte. Käesolev aruanne on Eesti linnuharulduste komisjoni üheteistkümnes kokkuvõte meil harva ja juhuslikult esinevate lindude kohtamis- teadetest. Lõplik hinnang anti 104 teatele, neist 101 pärineb 2012. aastast. Teadetest kinnitati 92 (88 %) ja lükati tagasi 12. Eesti lindude nimekirja lisandus 3 uut liiki. Eesti lindude nimekirjas on seisuga 31.12.2012 kokku 381 loodusliku päritoluga ja meil või naabermaades püsiva asurkonna moodustanud sissetalutud liiki ning 5 teadmata päritoluga liiki.

Alljärgnevaga jätkab Eesti linnuharulduste komisjon (edaspidi HK) kokkuvõtete avaldamist meil harva kohatavate lindude kohta. Käesolev aruanne on järjekorras üheteistkümnes ja käsitleb 2012. aastat. Täiendavalt on aruandes ära toodud ka seni avaldamata teated varasemal ajal kohatud haruldustest, mille kohta otsus siiani puudus või millised alles nüüd hilinemisega HK-le läbivaatamiseks esitati.

Komisjoni koosseis ja töökord

HK koosseisu kuulus avaldatavate teadete läbivaatamisel viis põhiliiget ja neli varuliiget, kes asendasid vajadusel põhiliikmeid. Komisjoni liikmed vaatasid teated igaüks eraldi läbi ja andsid neile sõltumatu hinnangu. Kui kogunes vähemalt neli heakskiitvat otsust ja viies ei olnud tagasilükkav, loeti teade vastuvõetuks ning kui vähemalt kolm liiget otsustas teadet mitte tunnustada, loeti see tagasilükatuks. Muudel puhkudel arutati teadet komisjoni koosolekul ning vajadusel tehti lõplik otsus hääletamise teel.

Aruandes avaldatavate teadete käsitlemise ajal oli HK koosseis järgmine: Margus Ots (esimees ja sekretär, põhiliige), Aivo Klein

(põhiliige), Mati Kose (varuliige), Eerik Leibak (varuliige), Vilju Lilleleht (varuliige), Jan Nordblad (põhiliige), Uku Paal (põhiliige), Ranno Puumets (põhiliige) ja Tarvo Valker (varuliige).

Vaatlusankeetide täitmisest

HK-s käsitlemisele kuuluva liigi või alamliigi isendi kohtamisel tuleb täita vaatlusankeet. Nii käsitletavate liikide nimekiri kui vaatlusankeet on kättesaadav Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehelt <http://www.eoy.ee>, kuid ühingu kontorist võib ankeedi saada ka paberil. Vaatlusankeet tuleb täita võimalikult kiiresti, enne kui üksikasjad ununevad. Suur abi on teatele lisatud fotost, videost ja/või helisalvestisest. Sellise tõendusmaterjali lisamisel aga ei tohi muutuda hooletuks ning ankeet tuleb ikkagi võimalikult detailselt ja täpselt täita. Sageli on kohatud isendit kirjeldatud nii pinnapealselt, et liiki või alamliiki ei ole võimalik üheselt määrata. Vahel pole välistatud, et tegemist võib olla meil tavalisema või vastupidi – veelgi haruldasema liigiga, kellega vaatleja arvestada ei osanud. Just ebapiisav kirjeldamine on peamiseks põhjuseks, miks vaatlusi ei tunnustata. Kui mõne liigi mõnda alamliiki peaks tulevikus käsitletama iseseisva liigina, ei saa HK teate uuel hindamisel vaadeldud linnu uut liigilist kuuluvust enam pahatihti tuvastada, sest kirjeldus pole piisavalt põhjalik.

Iga linnurõngastaja vastutab selle eest, et tema märgistatud harulduse kohta täidetaks HK ankeet. Püütud linnu kirjeldamisel peab olema iseäranis hoolikas. Lisaks sulestiku detailsele kirjeldamisele tuleb ka linnu mõõdud põhjalikult kirja panna. Selline põhjalik kirjeldamine on sageli ainukeseks võimaluseks linnu alamliigilise kuuluvuse määramiseks. Linnu rõngastamisel tuleb ankeedis ka linnule pandud rõnga number ära märkida.

Lisaks linnu kirjeldamisele tuleb ankeeti kirja panna vaatluse täpne aeg ja koht ning kõigi vaatlejate täielikud nimed. Kui peale Teie vaatlesid sama lindu veel teisedki vaatlejad, ärge jääge lootma nende peale. Kui ei olnud kokkulepet teate esitamise kohta, siis esitage see igaks juhuks ise.

HK-le teeb jätkuvalt muret, et mitmed harulduste kohtajad ei ole siiani esitanud teateid läbivaatamiseks. **Vaatlejad peavad arvestama sellega, et kõik HK poolt tunnustamata linnuharulduste kohtamisteaded jäävad välja harulduste andmebaasist, neid ei avaldata ja nendega ei arvestata vastava ala linnustiku ülevaadete koostamisel.** Palume vaatlejal oma teated alati ära saata jooksva aasta lõpuks. Ka vanade teadete esitamisega pole kunagi hilja.

Läbivaadatud teadete hulk

Kokku vaadati läbi ja anti lõplik hinnang 104 teatele, millest 101 olid 2012. aastal ja 3 enne 2012. aastat tehtud vaatluste kohta. Teadetest 92 (88%) kinnitati ja 12 (12%) lükati tagasi. Et mitme teate kohta pole veel lõplikku otsust tehtud ja mõnda on käsitletud korduvalt, siis on HK poolt läbi vaadatud vaatluste tegelik hulk suurem. Tagasi lükatud vaatluste hulk on viimastel aastatel vähenenud, sest järjest enamate vaatluste kohta on olemas tõendusmaterjale (foto, video või helisalvestis).

Kõigi HK poolt käsitletavate liikide kõik aktsepteeritud (heaks kiidetud) vaatlused on esitatud Eesti Ornitoloogiaühingu veebilehel (http://www.eoy.ee/yhing/hk/hk_aktsept.pdf).

Muutused Eesti lindude nimekirjas

Loodusliku päritoluga liikidest (kategooria A) lisandusid Eesti lindude nimekirja 2012. aastal ruskerästas (*Turdus naumanni*), punapea-tsiitsitaja (*Emberiza bruniceps*) ja rebassidrik (*Passerella iliaca*) ning uutest alamliikidest grööni suur-laukhani (*Anser albifrons flavirostris*) ja mongoolia kõnnuõgija (*Lanius isabellinus isabellinus*).

Lisaks otsustas HK tõsta seni ebaselge päritoluga liikide (D-kategooria) nimekirjas olnud pelikani ehk roosapelikani (*Pelecanus onocrotalus*) loodusliku päritoluga liikide (A-kategooria) nimekirja (vt allpool).

Seisuga 31.12.2012 on Eesti lindude nimekirjas loodusliku päritoluga või meil (või naabermaades) püsiva asurkonna moodustanud

sissetalutud liike (kategoriad A, B ja C) 381 ja teadmata päritoluga (kategooria D) 5 liiki. Vangistusest pääsenud (kategooria E) liikide mitteametlikus nimekirjas on 13 liiki¹.

Eesti linnuliikide nimekirja koostamisel võtab HK aluseks Euroopa Harulduskomisjonide Liidu Taksonoomiakomisjoni (AERC TAC) ettepanekud (AERC TAC 2003; Crochet *et al.* 2010; Crochet *et al.* 2011). 2012. aastal tegi AERC TAC taas mitmeid uusi otsuseid ja andis ka soovitusi (Crochet *et al.* 2012), mis on kättesaadavad AERC TAC veebilehel (<http://www.aerc.eu/tac.html>). Eesti liikide nimekirja uued otsused ei puuduta, aga paralleelselt otsustega uuendas AERC ka Lääne-Palearktise liikide nimekirja, milles parandati varasem viga käosulaste ja roolindude järjestuses ning perekondade õige järjekord nimekirjas on nüüd *Iduna*, *Hippolais*, *Acrocephalus* (Crochet & Joynt 2012).

Käesolevas aruandes toodud lindude teaduslikud nimetused ja taksonoomiline järjestus põhinevadki AERC TAC soovitustel.

Teated

Järgnevalt on esitatud varasemates HK aruannetes avaldamata teated Eestis kohatud haruldaste linnuliikide kohta kuni 2012. aasta lõpuni. Kõik need teated on HK poolt läbi vaadatud ja nende kohta on tehtud heakskiitev või tagasilükkav otsus. Praegu veel käsitluses olevaid vaatlusi ei avaldata.

Liigi nimetuse järel on sulgudes esitatud neli arvu. Esimene arvupaar märgib vastavalt linnuleidude (-vaatluste) ja isendite hulka kuni aastani 2011 (kaasa arvatud), teine paar linnuleidude ja isendite hulka 2012. aastal. Arvude asemel on X, kui teateid või linde pole olnud võimalik täielikult loendada (pesitsemine, andmete puudulikkus, samad isendid erinevates kohtades või samas kohas erinevatel aegadel jne.).

¹ E-kategooria nimekirja on kantud vaid need vangistusest pääsenud liigid, kes Eesti tingimustes vastu pidada suudavad.

Kui teates on isendite, paaride vms. arv märkimata, on mõeldud üht lindu, paari vms. Kui vaatluse kohta on olemas tõendusmaterjale (foto, video või helisalvestis), siis on see märgitud konkreetse teate järele.

Kuna Eesti administratiivne jaotus on pidevalt muutunud, siis andmete võrreldavuse huvides kasutab HK kohanimede esitamisel põhiliste haldusüksustena ajaloolisi kihelkondi. Kihelkonnad on ornitoloogiliselt aktiivsest perioodist (1840-2012) poole kestel käibinud ka ametlike haldusüksustena ning neid kasutatakse tänini näiteks keele-, rahva- jms. teadustes. Praegune vallasüsteem põhineb Nõukogude Liidu kolhooside territooriume järgivail külanõukogude piiridel, s.t. on ebaloomulik ning eeldatavasti ei jää pikemalt püsima. Aastatel 2009-2011 tähistati kihelkonnapiirid Eesti kõigi riigimaanteede ääres vastavate siltidega ning need on kujutatud ka "Regio" Eesti teede atlase viimases trükis (2012).

Kasutatud lühendid. khk. = kihelkond, mk. = maakond (2012. a. jaotuse järgi, kui erineb põlisest), s. = saar, 1a = samal kalendriaastal sündinud, 2a = eelmisel kalendriaastal sündinud jne., 2a+ = enne eelmist kalendriaastat sündinud jne., ad. = adultne, vanalind, ♂ = isaslind, ♀ = emaslind, ♂♀ = paar.

Tunnustatud teated. Kategooriad A, B ja C

Accepted records. Categories A, B and C

Grööni suur-laukhani *Anser albifrons flavirostris* (0/0 – 1/1)

16.-17.04.2012 Österby, Noarootsi khk., Läänemaa ad. (Trinus Haitjema, Tarvo Valker, Aivar Veide) (Foto).

Esmasleid. Suur-laukhane Gröönimaal pesitsev alamliik, kes talvitab Iirimaal ja Šotimaal ning keda osa süstemaatikuid peab lausa eraldiseisvaks liigiks. Grööni suur-laukhane eristamine nominaatvormist ja ka idapoolsetest alamliikidest ei ole lihtne, seetõttu käsitleb HK vaid tõendusmaterjalidega vaatlusi.

Kanada lagle *Branta canadensis* pesitsemine

23.05.2012 Kasispea Suurlood, Kuusalu khk, Harjumaa ♂♀, pesa 5 munaga (Katrin Jürgens, Riho Männik, Liisa Rennel) (Foto).

Ehkki vihjeid kanada lagle pesitsemise kohta Eestis on ka varasemast ajast teada, on antud juhul tegemist esimese tõestatud pesitsusjuhtumiga Eestis. Tegemist on Põhja-Ameerikast inimese poolt sisse toodud liigiga, kes on Euroopas laialdaselt kanda kinnitanud. Näiteks Soome introdutseeriti kanada lagle 1960. aastatel, nüüdseks pesitseb seal juba tuhandeid paare ning liigi levila laieneb järjest põhja suunas (Valkama *et al.* 2011). See võõrliik võib ohustada meie pärismaiseid hanelisi, seetõttu tuleks tõsisemalt tegelda tema tõrjumisega enne arvukuse võimalikku tõusu.

Kirde-mustlagle *Branta bernicla nigricans* (4/4 – 1/1)

30.10.-05.11.2012 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa ad. (Margus Ellermaa, Tarvo Valker jt.) (Foto).

See mustlagle alamliik pesitseb Ida-Siberi ja Põhja-Ameerika tundras, Euroopasse satub ta harva. Osa autoreid peab mustlagle alamliike eraldi liikideks ja tulevikus võidakse lääne- ja kirde-mustlagle ka meil omaette liikidena nimekirja lisada. Mustlagle alamliikide vahel on siiski täheldatud segapesitsemist ja hübriidide eristamine "puhastest" isenditest võib vahel olla lausa võimatu.

Punanokk-vart *Netta rufina* (34/41 – 2/4)

09.04.2012 Haapsalu, Läänemaa ♂♀ ad. (Jaakko Mäntylä, Alpo Koukila, Tarvo Valker, Marko Valker) (Foto).

21.04.2012 Valguta polder, Rannu khk., Tartumaa ♂♀ ad. (Uku Paal, Margus Ots, Mariliis Märtsen, Mihkel Metslaid jt.) (Foto).

Punanokk-vart on levinud Lääne- ja Kesk-Euroopast ida suunas Mongooliani. Vaatluste arv on viimastel aastatel meil sagenenud. Võimalik, et osa kohatud linde pärineb Euroopa linnuaedadest.

Valgesilm-vart e. ruskevart *Aythya nyroca* (x/x – 1/2)

21.05.-17.07.2012 Aardla polder, Kambja/Nõo/Tartu-Maarja khk., Tartumaa ♂♀, tõenäoline pesitsemine (Uku Paal, Margus Ots jt.) (Foto). Lõuna- ja kagupoolse levilaga liik, keda Eestis kohatakse arvatust harvemini. Käesolevast sajandist on HK kinnitanud 6 vaatlust ja varasemast ajast kokku üldse vaid 4 teadet. Iga keskmisest ruskem ja valge sabaalusega vart pole veel valgesilm-vart. Lisaks tuleb vartide määramisel alati arvestada ka hübriidide võimalusega. Linnuvaatlejate üllatuseks püsis valgesilm-vardi paar Aardla poldril pikemat aega paigal. Ehkki ühel juhusest saadud fotol võivad lisaks vanalindudele olla ka valgesilm-vardi noorlinnud (viimaste määrang jääb siiski küsitavaks), ei ole liigi kindlat pesitsemist võimalik kinnitada. Vaadeldi aga vanalindude paaritumist ja kuna paar püsis pesitsusajal pesitsemiseks sobivas biotoobis pikemat aega paigal, siis kinnitas HK tõenäolise pesitsemise. Tegemist on valgesilm-vardi esimese pesitsemisele viitava vaatlusega Eestis.

Tundrakaur *Gavia adamsii* (51/63 – 2/2)

18.05.2012 Virtsu, Hanila khk., Läänemaa ad. (Margus Ots).

24.10.2012 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa 2a+ (Margus Ellermaa, Tarvo Valker, Andrea Maier, Mati Kose).

Tundrakaur pesitseb Aasia ja Põhja-Ameerika arktilistel aladel, talvitab Norra rannikul. Läänemerele satub tundrakaur läbirändel nii kevadel kui ka sügisel, harvem talvel.

Mustkael-pütt *Podiceps nigricollis* (23/x – 5/7)

24.-25.04.2012 Audru polder, Audru khk., Pärnumaa ad. (Margus Ots jt.) (Foto).

27.04.2012 Sutlepa meri, Noarootsi khk., Läänemaa 2 ad. (Margus Ots jt.) (Foto).

30.04.2012 Oessaare laht, Valjala khk., Saaremaa ad. (Uku Paal) (Foto).

07.-14.06.2012 Aardla polder, Kambja/Nõo/Tartu-Maarja khk., Tartumaa 2 ad. (Uku Paal jt.) (Foto).

02.-15.09.2012 Haaslava, Võnnu khk., Tartumaa 1a (Tarmo Teppe jt.) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kes Põhja-Euroopasse eksib harva, aga 2012. aastal registreeriti meil liiki lausa viiel korral (viimane samasugune invasioon leidis aset 1976. a.). Aardla poldril vaadeldi kahte mustkael-pütti pesitsusajal pikema perioodi jooksul, aga alale pesitsema nad arvatavasti siiski ei jäänud. Samas leiti sügisel üsna lähedalt Haaslava kalatiikidelt mustkael-püti noorlind ja seetõttu võiks ikkagi eeldada piirkonnas liigi võimalikku pesitsemist, kuid otseseid tõendeid selle kohta ei ole.

Pelikan e. roosapelikan *Pelecanus onocrotalus* (4/3 – 3/1)

01.05.-03.09.2012 Karksi, Karksi khk., Viljandimaa 2a (Ardo Järve jt.) (Foto), sama isend ka **02.-07.05.2012** Leeli, Karksi khk., Viljandimaa 2a (Margus Ots jt.) (Foto) ja **10.-13.05.2012** Õisu järv, Paistu khk., Viljandimaa 2a (Andres Rõigas jt.) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad pesitsusalad asuvad Musta mere ääres. Põhja-Euroopasse eksib pelikan harva. Eestis on pelikani varem vaadeldud vaid neljal korral, viimati 1963. aastal. Lisaks on liigini määramata pelikani meil kohatud veel 1983. aastal. Üllatuslikul peatus noor roosapelikan Karksi kandis kogu suve ja teda käis vaatlemas suur hulk bongareid jt. linnuhuvilisi Eestist ja kaugemaltki. Seni oli liik meil ebaselge päritoluga liikide (D-kategooria) nimekirjas, sest pelikane peetakse paljudes linnuaedades ja neid pääseb aeg-ajalt ka põgenema. Kuna Karksi pelikanil ei olnud jalas rõngaid ning ta pelgas inimesi, siis võib arvata, et tegemist on looduslikult meile eksinud isendiga. Lisaks vaadeldi 2012. aastal mitmeid noori pelikane näiteks ka Lätis ja Leedus ning nendegi puhul ei olnud viiteid vangistusest põgenenud lindudele. Seetõttu otsustas HK tõsta pelikani loodusliku päritoluga liikide (A-kategooria) nimekirja.

Väikehüüp *Ixobrychus minutus* (13/x – 1/1)

18.05.2012 Pikla, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♂ ad. (Jouko Metsälä, Matti Härmä, Marja Härmä jt.), sama isend samas ka **26.05.2012** (Margus Ots jt.) (Helisalvestis) ja **24.07.2012** (Risto Lammin-Soila, Jari Linjala).

Lõunapoolse levilaga liik, keda ilmselt just peidulise eluviisi tõttu leitakse meil harva. Väikehüüp on Eestis 1930.–60. aastatel ka pesitsenud, aga seejärel langes liigi arvukus kogu Euroopas ning viimastest kümnenditest on meil teada vaid paar vaatlust: viimati kohati väikehüüpi Kasari jõe suudmeala roostikus 1992. aastal ja enne seda samas kohas 1972. aastal. Pikla kalatiikide isendi häält õnnestus lindistada ja selle põhjal sai HK vaatluse kindlalt aktsepteerida. Ehkki lindu üritati suve jooksul korduvalt samas paigas taas tuvastada, õnnestus see vaid ühel korral.

Hõbehaigur *Egretta alba*, pesitsemine

suvi 2012 Valguta polder, Rannu khk., Tartumaa >9 ♂♀, pesitsemine (Uku Paal, Margus Ots, Mihkel Metslaid jt.) (Foto).

Selle lõunapoolse levilaga liigi vaatlused on viimasel kümnendil meil järjest sagenenud ja HK käsitleb alates 2005. aastast vaid hõbehaigru pesitsusteateid. Ehkki hõbehaigruid kohatakse meil kevadel ja suvel järjest arvukamalt, oli seni liigi ainsaks tõestatud pesitsuskohaks Eestis Tüki hallhaigrukoloonia Ilmatsalu kalatiikide lähistel. Hõbehaigur pesitseb seal alates 2008. aastast. Kahjuks jäi selles koloonias 2012. aastal pesitsemine üldse kontrollimata. Samas leiti Valguta poldri tammi ja Võrtsjärve vahele jäävast tihedast pajuvõsast uus suurem koloonia. Tegemist oli puhta hõbehaigru kolooniaga (hallhaigruid hulgas ei olnud), kus pesitses vähemalt 9 paari. Kuna alal tegutses hõbehaigruid suuremal hulgal (vähemalt 30 is.) ja tihedas sügava veega võsas oli pesade otsimine raskendatud, siis võib oletada, et koloonias võis pesitsuspaare olla rohkemgi.

Puna-harksaba *Milvus milvus* (42/42 – 5/4)

21. ja 23.03.2012 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa (Margus Ellermaa, Andrea Maier).

22.04.2012 Penijõe, Lihula khk., Läänemaa 2a+ (Pekka Huttunen) (Foto).

15.05.2012 Tiirimetsa, Anseküla khk., Saaremaa (Hannu Juka, Simo Jokinen).

01.06.2012 Jausa, Emmaste khk., Läänemaa = Hiiu mk. 2a+ (Ülo Väli) (Foto), sama isend ka **04.-06.06.2012** Sääre, Jämaja khk., Saaremaa 2a+ (Uku Paal, Gustaf Nordenswan, Jukka Hatva, Jan Nordblad, Timo Pettay, Jouni Saario jt.) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kelle lähimad pesitsuspaigad jäävad Läti edelaossa ning kes on viimasel kümnendil meil taas muutunud peaaegu iga-aastaseks külaliseks. Rootsisis on pesitsusala nihkunud aasta-aastalt põhja poole. 2012. aastal vaadeldi Eestis rekordiliselt palju punaharksabasid. Samas ei ole teada, kui mitu isendit meil tegelikult ringi hulkus. Tänu detailsetele fotodele õnnestus tuvastada, et Hiiumaal Jausas vaadeldud isend tegutses mõni päev hiljem juba Saaremaal Sörve sääre linnujaama ümbruses.

Madukotkas *Circaetus gallicus* * (x/x – 4/4)

01.05.2012 Jüri khk., Harjumaa (Kristo Lauk).

10.05.2012 Saarde khk., Pärnumaa (Juha Lehtinen, Jarmo Lehtinen).

21.05.2012 Karuse khk., Läänemaa ad. (Ivar Ojaste).

05.07.2012 Kuusalu khk., Harjumaa ad. (Rene Ottesson).

Madukotka vaatlused kuuluvad HK-s käsitlemisele, kuna liigi määramisel eksitakse sageli. Ehkki madukotkaid kohatakse Lääne-Eestis suhteliselt tihti, ei ole viimastel aastakümnetel liigi pesitsemist õnnestunud tuvastada.

* kaitsekaalutlustel ei avaldata täpseid vaatluskohti

Stepi-loorkull *Circus macrourus* (50/>54 – 8/8)

05.04.2012 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♂ ad. (Juho Könönen).

06.04.2012 Kabli ♂ ad. (Juho Könönen, Margus Ellermaa).

15.04.2012 Rahuste, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad. (Hannu Juka, Simo Jokinen).

21.04.2012 Inγκüla, Lääne-Nigula khk., Läänemaa ♂ ad. (Tarvo Valker, Marko Valker) (Foto).

30.04.2012 Kabli ♂ ad. (Aki Aintila, Kalle Meller) (Foto).

01.05.2012 Kabli ♂ ad. (Aki Aintila, Kalle Meller, Kris Voog, Kaarel Võhandu) (Foto).

01.-03.09.2012 Rahuste 1a (Hannu Juka, Simo Jokinen, Margus Ots) (Foto).

06.09.2012 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa 1a (Tarvo Valker, Indrek Ilomets) (Foto).

Stepi-loorkull pesitseb Ukrainast ja Lõuna-Venemaalt ida suunas Mongooliani. Eestis on ta suhteliselt sage eksikülaline, ehkki võrreldes Soomega on meil stepi-loorkulli vaatlusi üllatavalt vähe. See peegeldab pigem meie linnuvaatlejate vähest hulka ja aktiivsust. Samas oli 2012. aasta rekordiliselt hea stepi-loorkulli aasta, kaheksat isendit pole meil aasta jooksul varem kohatud. Stepi-loorkulli emaslindude ja noorlindude määramine on väga keeruline. Eriti hoolikalt tuleb kirjeldada tiiva alapoolle ja pea mustrit. Soomes on tõestatud stepi-loorkulli segapesitsemine nii soo- kui ka välja-loorkulliga. Stepi-loorkulli määramisel tuleb seega kindlasti arvesse võtta hübriidide võimalust.

Mustjalg-tüll *Charadrius alexandrinus* (3/3 – 1/1)

04.-05.05.2012 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa ♀ ad. (Aivo Klein jt.) (Foto).

Mustjalg-tüll on Vahemeremaades tavaline ja Loode-Euroopas lokaalselt levinud haudelind. Levila lähedust arvestades on seda liiki Eestis üllatavalt vähe kohatud. Mustjalg-tüll on pesitsenud Rootsis ning Soomeski on pesitsusajal paari kohatud.

Kiripugu-rüdi *Calidris melanotos* (3/3 – 1/2)

16.05.2012 Sörve säär, Jämaja khk., Saaremaa 2 ad. (Hannu Juka, Simo Jokinen).

Arktilises Ameerikas ja Ida-Siberis elutsev lind, kes Euroopas on suhteliselt sage külaline (kõige tavalisem Uuest Maailmast pärit kahlaja Euroopas). Kahe isendi (vaatlejad kahtlustasid paari) kohtamine siinmail on aga üsna erakordne juhtum.

Tundra-neppvigle *Limnodromus scolopaceus* (1/1 – 1/1)

18.-19.09.2012 Võiste, Häädemeeste khk., Pärnumaa 1a (Aivo Klein jt.) (Foto).

Eesti 2. leid. Liik, kelle pesitsusalad asuvad Kirde-Aasias ja Põhja-Ameerika looderannikul. Euroopasse satub ta harva ja siis kohatakse teda peamiselt Lääne-Euroopas.

Hallkibu e. kibutilder *Xenus cinereus* (24/37 – 4/4)

09.-10.05.2012 Ilmatsalu, Tartu-Maarja khk., Tartumaa (Gerry Bilbao jt.) (Foto).

17.05.2012 Kõinastu lee, Jaani khk., Saaremaa ad. (Hannu Juka, Simo Jokinen) (Foto).

28.05.2012 Selglaid, Varbla khk., Pärnumaa (Aivo Klein, Jaak Tammekänd, Üllar Tammekänd) (Foto).

07. ja 09.08.2012 Võiste, Häädemeeste khk., Pärnumaa (Aivo Klein, Margus Ots).

Idapoolne liik, kelle lähimad pesitsusalad Peipsi taga ja Ida-Lätis ei jää eriti kaugemale, kuid kes Eestis on üllatavalt harv eksikülaline. Viimastel aastatel on hallkibu vaatlused meil siiski sagenenud..

Karbuskajakas *Larus melanocephalus* (18/x – 2/2)

19.08.2012 Undva nina, Kihelkonna khk., Saaremaa 1a (Markku Ojala, Biti Ojala) (Foto).

21.-25.11.2012 Haapsalu, Läänemaa 1a (Aivar Veide jt.) (Foto, video).

Lääne-, Lõuna- ja Kesk-Euroopa ning Väike-Aasia liik, kelle levila on viimase paarikümne aasta jooksul laienenud. Lähimad püsivad pesitsusalad paiknevad Valgevenes, Poolas, Saksamaal ja Hollandis. Eestis on karbuskajakas harv külaline, kes on meil 1960-ndatel aastatel isegi pesitsenud.

Koldjalg-höbekajakas *Larus cachinnans* (16/17 – 7/7)

18.03.2012 Tallinna prügila, Jöelähtme khk., Harjumaa 3a (Uku Paal) (Foto).

15.04.2012 Haapsalu, Läänemaa 2a (Aivar Veide) (Foto).

15.05.2012 Ristna, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. 2a (Uku Paal) (Foto).

22.05.2012 Raigla, Räpina khk., Võrumaa = Põlva mk. 2a (Uku Paal, Mariliis Märtsen, Mihkel Metslaid) (Foto).

17.09.2012 Haapsalu 1a (Aivar Veide) (Foto).

20.09.2012 Mehikoorma, Räpina khk., Võrumaa = Tartu mk. 1a (Uku Paal) (Foto).

18.10.2012 Lemsi, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa 1a (Margus Ellermaa) (Foto).

Kagu-Euroopa ja Lääne-Aasia liik, keda varem peeti höbekajaka alamliigiks. Liik on viimasel paaril kümnendil levinud selgelt lääne ja põhja suunas ning on näiteks asustanud Lõuna-Poola ja uusi alasid Valgevenes. Koldjalg-höbekajaka määramine on keeruline ja HK käsitleb vaatlusi vaid piisava tõendusmaterjali olemasolul. Eestis on seni tuvastatud üksnes noori (1a–2a) linde, kuna vanemate vanuserühmade määramine on keerukam. Sageli põhjustab eksimääranguid noorte tuhksejaliste tõmmukajakate (*Larus fuscus graellsii/intermedius/heuglini*) alamliigigrupp. Kõik Eesti koldjalg-höbekajaka vaatlused on kontrollitud Soome HK kolleegide Antero Lindholmi ja Annika Forsteni poolt. Kuna paljud prügilad on tänaseks suletud või vaatljatele ligipääsmatud ja jäätmekäitluse tehnoloogia on muutunud, siis pole suurte kajakate põhjalik jälgimine Eestis enam kuigi hõlbus. Endiselt tekitab raskusi heade määramiskriteeriumide

puudumine geneetiliselt puhaste koldjalg-höbekajakate ja võimalike hübriidide eristamiseks. Näiteks Poolas (aga ka Saksamaal, Valgevenes jm) pesitseb koldjalg-höbekajakas üsna sageli segapaaridena höbekajakaga, samuti lõuna-höbekajakaga (Neubauer *et al.* 2006). Ka meil on kohatud mitmeid isendeid, kelle määramine on problemaatiline ja võib kahtlustada hübriidi võimalust. Soome ja Rootsi vaatluste põhjal võib oletada, et koldjalg-höbekajakas on meil arvatust palju tavalisem. Ka Leedus on sügiseti liik üsna tavaline – kohatakse sadu isendeid. Arvestades segakolooniate lähedust ja hübriidiseerumise laialdast ulatust järgib Eesti HK koldjalg-höbekajaka vaatluste käsitlemisel vähemalt lähiaastatel veel ranget joont ja ootab vaadeldud lindudest korralikke tõendusmaterjale.

Habekakk *Strix nebulosa* * ($x/x - 4/4$)

02.-04.06.2007 Kambja khk., Tartumaa ad. (Raigo Zoo jt.) (Foto, video).

10.02.2012 Jõhvi khk., Virumaa = Ida-Viru mk. (anon.) (Leitud surnult, foto).

25.03.2012 Keila khk., Harjumaa (Mati Talve) (Foto).

02.06.2012 Lüganuse khk., Virumaa = Ida-Viru mk. (Paul Cropper, Robin Dryden) (Foto, video).

Ida- ja põhjapoolse levilaga liik, keda kohatakse peamiselt Kirde- ja Ida-Eesti, aga ka Pärnumaa suurtes loodusmaastikulaamades.

Fotoportaalidesse ilmus 2012. aastal mitmeid pilte habekakust, kes väidetavalt tegutses samas kohas kogu suve vältel. Territoriaalne lind viitab võimalikule pesitsemisele. Kahjuks keeldus vaatleja isegi Keskkonnaametile infot andmast ja seetõttu pole selge, kas tegemist on üldse Eestist pärit fotodega. HK selliseid teateid ei arvesta. Habekakk on I kaitsekategooria liik ja kõigist, eriti pesitsemisele viitavatest leidudest tuleks kindlasti ka Keskkonnaametit teavitada.

* kaitsekaalutlustel ei avaldata täpseid vaatluskohti

Välja-väikelõoke *Calandrella brachydactyla* (6/6 – 3/3)

17.05.2012 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa (Margus Ellermaa, Mati Kose) (Foto).

29.09.2012 Rootsiküla, Kihnu s. (Timo Pettay).

04.12.2012 Ruhnu s., Ruhnu khk., Saaremaa ad. (Indrek Tammekänd, Jaak Tammekänd) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kes Põhja-Euroopasse eksib siiski suhteliselt tihti. Ehkki 2012. aastal tuvastati välja-väikelõokest Eestis rekordiliselt palju, võiks teda ilmselt sagedaminigi kohata, aga paljud meie linnuvaatlejad ei tunne seda liiki. Näiteks Soomes vaadeldakse igal aastal mitmeid isendeid ja liik on seal tavalisem külaline kui tuttlõoke.

Tuttlõoke *Galerida cristata* (**alates 1991**) (x/x – 2/3)

18.-27.07.2012 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa 2 ad. (Andrus Kuus, Mati Kose jt.) (Foto).

19.08.-14.10.2012 Sõrve säär, Jämaja khk., Saaremaa (Risto Lammin-Soila, Pertti Uusivuori, Gustaf Nordenswan, Aki Arkiomaa jt.) (Foto), sama lind samas ka **30.11.2012** (Markku Jokinen) (Foto).

Lõunapoolse levilaga liik, kes on Eestis palju haruldasem kui arvatakse. Tuttlõokest on välimuse järgi põldlõokesest väga raske eristada – tuti olemasolu ei ole sugugi diagnostiline tunnus. Põhjalikult tuleb kirjeldada tiiva alapoolse ja tagaserva värvust, saba pikkust, noka kuju ja hääliisusi. Kihnu saarel vaadeldi 2012. aastal kahte isendit pikema perioodi jooksul, aga pesitsemist ei tuvastatud.

Roostepääsuke *Cecropis daurica* (2/2 – 1/1)

14.05.2012 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa (Timo Pettay).

Eesti 3. vaatlus. Põhja-Euroopasse satub roostepääsuke harva. Tuleks arvestada, et suitsu- ja räästapääsukese hübriid, keda kohatakse meil suhteliselt sageli, võib roostepääsukesega üsna sarnane olla.

Sinisaba *Tarsiger cyanurus* (3/8 – 2/2)

08.04.2012 Orikäla, Väandra khk., Pärnumaa ♀ ad. (Karl Ander Adami) (Foto).

29.09.2012 Sääre, Jämaja khk., Saaremaa 1a (Jouni Saario, Margus Ots, Gustaf Nordenswan, Mati Martinson) (Rõngastatud, foto).

Eesti 4. ja 5. vaatlus. Idapoolsete taigametsade lind, kelle talvitamisalad on Kagu-Aasias. Ehkki sinisaba pesitseb Soomes üha arvukamalt (viimasel paaril aastakümnel sadu pesitsusterritooriume; Valkama *et al.* 2011), on teda meil kohatud üllatavalt harva. Varasemast ajast on teada vaid kolm leidu, sh pesitsusjuhtum Kiidjärvel 1980. aastal. Orikälas kohati sinisaba kevadel tavatult vara, näiteks Kirde-Soome pesitsusaladele jõuab liik alles mais. Säärel kohatud isend on meie esimene sügisene leid ja ühtlasi esimene rõngastatud isend.

Euroopa kaelustäks *Saxicola rubicola* (9/9 – 1/1)

20.04.2012 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♀ ad. (Juho Könönen jt.) (Foto).

Lääne-, Kesk- ja Lõuna-Euroopas ning Türgis pesitsev liik, kes Põhja-Euroopasse eksib peamiselt kevadrändel aprillis. Varem peeti teda kaelustäksi (*Saxicola torquatus*) alamliigiks.

Ruskerästas *Turdus naumanni* (0/0 – 1/1)

15.-21.11.2012 Rootsikäla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa 1a (Aivo Klein, Mati Kose jt.) (Foto).

Esmasleid. Siberi liik, kes Euroopasse eksib harva. Suure harulduse leidmine Kihnu saarelt tekitab elevust nii linnuvaatlejate kui ka kohalike elanike hulgas. Kuna isend püsis samas kohas paigal pikemat aega, siis jõuti teda vaatlemas käia nii Eestist kui kaugemaltki. Lind oli ülimalt peiduline ja täpne liigimäärang selgus alles kolmandal päeval. Probleemiks oli rusketiib-rästa (*Turdus eunomus*) ja hübriidide välisamine. Õnneks saadi linnust ka paar fotot, millel määramistunnused näha on.

Väike-käosulane *Iduna caligata* (x/x – 6/8)

07.06.2012 Husari, Vastseliina khk., Võrumaa ♂ ad. (Riho Marja) (Helisalvestis).

07.06.2012 Sääre, Jämaja khk., Saaremaa ad. (Jouni Saario, Jukka Hatva, Gustaf Nordenswan) (Rõngastatud, foto).

14.06.2012 Kusnetsova, Petserimaa = Võru mk. ♂ ad. (Margus Ots) (Foto).

14. ja 17.06.2012 Polovina, Petserimaa = Võru mk. ♂♀ (Margus Ots, Mariliis Märtsen, Riho Marja, Tarvo Valker, Toomas Hirse) (Foto).

17.06.2012 Raiste, Põlva khk., Võrumaa ♂♀ (Mariliis Märtsen, Riho Marja, Tarvo Valker) (Foto).

01.-14.07.2012 Koosa, Kodavere khk., Tartumaa ♂ ad. (Tarmo Teppe, Uku Paal) (Foto).

Idapoolse levilaga liik, kes on Ida-Eestis sel sajandil muutunud püsivaks haudelinnuks. Setomaal on väike-käosulane pesitsenud samas piirkonnas alates 2002. aastast. Pesitsusbiotoobiks on meil söötis heinapõllud, millele võsa peale kasvamas. Lindude määramine välimuse järgi on keerukas, kuid laul on väga iseloomulik ja kogenud linnuvaatlejal lihtne selgeks õppida.

Siberi väike-lehelind *Phylloscopus collybita tristis* (24/28– 0/0)

07.11.2011 Sürgavere, Suure-Jaani khk., Viljandimaa (Aarne Ots, Jaanus Aua) (Rõngastatud, foto, video).

Väike-lehelinnu idapoolne alamliik, keda osa autoreid peab ka eraldiseisvaks liigiks. HK on seni kinnitanud üksnes linnujaamades tabatud ja rõngastatud isendite leide, kuid tulevikus võime senist ranget joont muuta, kuna alamliik on naabermaades üsna regulaarne sügisharuldus. Vaadeldud siberi väike-lehelindude kohta täidetud ankeete käsitleb HK vaid korralike tõendusmaterjalide (sh võimalusel helisalvestise) olemasolul. Kutsehäälitsus on alamliigi määramisel väga oluline tunnus, kuigi ka kutsehüüdukes on varieeruvust. Sulestiku värvusdetailide eristamine võib isegi püütud lindude puhul osutada raskeks ja kirjeldus peab olema detailne. Fotosid peaks olema tehtud

erinevates valgustingimustes. Määramisel on raske välistada hallimaid väike-lehelinnu isendeid ja erinevate alamliikide hübriide (Dean *et al.* 2010). Väike-lehelinnu alamliikide taksonoomia ja määramine on levilate üleminekutsoonide tõttu ülimalt keeruline ja siberi väike-lehelinnu puhul saame väljaspool levilat eristada vaid kõige tüüpilisemaid isendeid.

Lääne-pöialpoiss *Regulus ignicapilla* (12/12 – 1/1)

25.09.2012 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa ♀ (Jaak Tammekänd, Arne Härk, Kulno Nauts) (Rõngastatud, foto).

Lääne-Euroopa liik, kelle levila ulatub nüüdseks Leeduni. Eestis on lääne-pöialpoissi kohatud harva, aga viimasel kümnendil on vaatluste arv sagenenud.

Kaelus-kärbsenäpp *Ficedula albicollis* (x/x – 2/2)

04.05.-11.06.2012 Kuressaare, Saaremaa ♂ ad. (Veljo Volke, Margus Ots jt.) (Foto).

12.-13.05.2012 Palli, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. ♂ ad. (Riho Männik jt.) (Foto).

Lõunapoolne liik, kelle lähimad püsivad pesitsusalad jäävad Ojamaa saarele (Gotland) ja keda meil kohatakse peamiselt Lääne-Saaremaal. Pallil vaadeldud isend on Hiiumaa esmasleid. Kaelus-kärbsenäppi on suhteliselt raske määrata (eriti emaslinde), sest sageli hübriidiseerub ta must-kärbsenäpiga.

Kõnnuõgija *Lanius isabellinus* (1/1 – 2/2)

29.04.2012 Sääre, Jämaja khk., Saaremaa ♀ ad., alamliik *phoenicuroides* (Timo Nuoronen, Jan Nordblad, Kaarina Leppämäki, Mati Martinson) (Foto, video).

03.11.2012 Haldi, Emmaste khk., Läänemaa = Hiiu mk. 1a, alamliik *isabellinus* (Uku Paal, Leeni Sadam) (Foto, video).

Eesti 2. ja 3. vaatlus. Aasia liik, kes Euroopasse eksib harva. Tegemist on mõlema alamliigi esmasleidudega Eestis, sest liigi esmasleiu (15.10.2001 Kabli, vt Täiendused ja parandused) uuel käsitlemisel HK alamliigi määrangut enam ei kinnitanud. Kuna viimasel ajal peavad mitmed autorid kõnnuõgija alamliike eraldiseisvateks liikideks, siis võib juhtuda, et tulevikus loeme 2012. aasta vaatlusi lausa kahe liigi esmasleidudeks Eestis.

Mustlauk-õgija *Lanius minor* (29/x – 2/2)

20.05.2012 Fällarna, Vormsi khk., Läänemaa (Aura Koivisto, Risto Sauso jt.) (Foto).

23.05.2012 Valguta polder, Rannu khk., Tartumaa (Mariliis Märtsen). Lõunapoolne liik, kelle levila ulatus sajand tagasi Petserimaani. Nüüd satuvad Eestisse üksikisendid peamiselt hiliskevadel ja varasügisel.

Mustvares *Corvus corone corone* (6/6 – 2/2)

13.05.2012 Ristna, Reigi khk., Läänemaa = Hiiu mk. (Uku Paal, Jaanus Jürison) (Foto).

16.05.2012 Ristna (Uku Paal, Margus Ots, Mariliis Märtsen) (Foto). Varese Lääne-Euroopa alamliik, keda osa autoreid peab eraldi liigiks. Mustvarese eristamine noorest künnivaresest on väga raske, lisaks tuleb määramisel arvestada hallvarese ja mustvarese hübriidi võimalusega. Määramist lihtsustab oluliselt see, kui linnu vanus suudetakse tiivasulgede värvuskontrasti järgi määrata juba välitingimustes, sest fotodelt ei pruugi see õnnestuda. HK võtab mustvarese teated käsitlemisele vaid tõendusmaterjali olemasolul. Ristnas on mustvarest vaadeldud nüüd teist aastat järjest (2011. aastal püsis üks isend paigal peaaegu kogu suve). Fotode võrdlemisel selgus, et 2012. aastal nähti samas vähemalt kaht erinevat isendit.

Rebassidrik *Passerella iliaca* (0/0 – 1/1)

02.-17.12.2012 Haapsalu, Läänemaa (Aivar Veide jt.) (Foto, video).

Esmasleid. Põhja-Ameerika liik, kes Euroopasse eksib üliharva. Seni on liiki kohatud vaid 1944. aastal Islandil ja 1961. aastal Iirimaal. Enamasti

peetakse Euroopas leitud rebassidrikuid puuripõgenikeks, aga liik võib siiski ka looduslikult siia eksida, eriti kui tegemist on põhjapoolsesse (rändsesse) alamliigirühma kuuluvate isenditega. Kuna Haapsalust leitud linnu puhul ei viidanud miski vangistusest põgenemisele (polnud rõngaid, kartis inimesi) ja tegemist oli põhjapoolsesse alamliigirühma kuuluva isendiga, siis otsustas HK lisada rebassidriku looduslikul teel meile sattunud liikide (A-kategooria) nimekirja. Lind püsis Haapsalus pikemalt paigal ja teda käis vaatlemas arvukalt bongareid jt. linnuvaatlejaid Eestist ja kogu Euroopast. Suureks üllatuseks leiti ilmselt sama isend 20.12.2012 Haapsalust ca 150 km loodes asuvalt Utö saarelt uuesti üles. Sealgi püsis lind mitu nädalat paigal. Ka Soome HK otsustas liigi A-kategooriasse arvata. Kohatud isendi alamliigi tuvastamine on problemaatiline, sest alamliike on palju ja määramine keeruline. Rebassidrikud jaotatakse laiemalt nelja alamliigirühma, kes võidakse tulevikus lausa eraldi liikideks arvata. Igas alamliigirühmas eristatakse mitmeid alamtaksoneid. Haapsalu isend kuulub *iliaca*-rühma ("*Red Fox Sparrow*"), milles eristatakse kaht omavahel väga sarnast alamliiki (*iliaca* ja *zaboria*). Soome HK konsulteeris Põhja-Ameerika määramisspetsialistidega, kuid linnu alamliigi täpne määrang jäi siiski lahtiseks. Alamliik *iliaca* on idapoolse levikuga (Labradorilt ja Newfoundlandilt Quebeci ja Ontarioni) ja eeldatavasti võis meile eksida just selle alamliigi esindaja.

Väiketsiitsitaja *Emberiza pusilla* (8/9 – 1/1)

01.-03.11.2012 Dirhami, Noarootsi khk., Läänemaa (Jan Nordblad, Jari Linjala jt.) (Foto).

Kirdepoolse levilaga liik, keda meil kohatakse peamiselt rände ajal. Enamik seniseid leide pärineb Saaremaalt Sõrve sääre linnujaamast, tegemist on Läänemaa esmasleiuga.

Punapea-tsiitsitaja *Emberiza bruniceps* (0/0 – 1/1)

08.07.2012 Sõrve sääär, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad. (Karl Eik Rebane, Mati Martinson) (Foto).

Esmasleid. Aasia liik, kes Euroopasse satub harva. Punapea-tsiitsitajat peeti Euroopas varem tavalise puurilinnuna ja seetõttu on paljud Euroopas kohatud isendid arvatud puuripõgenikeks. Tänapäeval on liigi import Aasiast oluliselt vähenenud. Kuna Sõrve isendi puhul ei viidanud miski vangistuses peetud linnule (rõngad puudusid, lind ei olnud julge) ja arvestades vaatlusaegseid ilmaolusid, võis lind meile sattuda pigem looduslikul teel. Seetõttu otsustas HK arvata punapea-tsiitsitaja A-kategooria liikide nimekirja. 2012. aastal vaadeldi punapea-tsiitsitajat näiteks veel Hispaanias ja Iisraelis, kus liik arvati samuti A-kategooriasse.

Halltsiitsitaja *Emberiza calandra* (48/x – 5/5)

30.04.2012 Sääre, Jämaja khk., Saaremaa ♂ ad. (Timo Nuoranen).

17.05.2012 Rootsiküla, Kihnu s., Tõstamaa khk., Pärnumaa (Margus Ellermaa) (Foto).

23.05.2012 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa (Margus Ellermaa).

25.05.2012 Lao, Tõstamaa khk., Pärnumaa (Tarvo Valker) (Foto).

27.05.2012 Kõima, Mihkli khk., Pärnumaa (Margus Ots).

Lõuna-Euroopas tavaline, Põhjameremaades haruldaseks jäänud haudelind. Ehkki 2012. aastal kohati halltsiitsitajat Eestis rekordiliselt palju, on ta meil siiski suhteliselt harv eksikülaline.

Tunnustatud teated. Vangistusest lahtipääsenud linnud (kategooria E)
Accepted records. Escapees from captivity (category E)

Eskimo lagle *Branta hutchinsii* (1/1 – 1/1)

26.-28.03.2012 Haapsalu, Läänemaa (Aivar Veide) (Foto).

Eesti 2. vaatlus. Varem peeti teda kanada lagle alamliigiks. Eskimo laglesid peetakse paljudes linnuaedades ja ilmselt kohatakse Euroopas eelkõige just vangistusest põgenenud linde. Samas on teoreetiliselt võimalik, et osa eskimo lagle alamliike võib Euroopasse sattuda ka looduslikul teel. Eskimo lagle vaatlustesse tuleb suhtuda suure tähelepanuga ning alamliigi määramiseks on vaja vaatlused põhjalikult dokumenteerida.

Täiendused ja parandused *Corrections and changes*

Kõnnuõgija *Lanius isabellinus*

15.10.2001 Kabli, Häädemeeste khk., Pärnumaa 1a (Agu Leivits, Aleksandra Ilves, Enn Vilbaste) (Rõngastatud, foto).

Varem oli antud vaatluse puhul kinnitatud alamliigiks *phoenicuroides* (Ots & Paal 2004). Kui kõnnuõgija vanalindude puhul on alamliigi määramine reeglina üsna lihtne, siis noorlindude puhul esineb vahepealsete tunnustega isendeid, kelle eristamine võib ka kinnipüütud isendite puhul olla keerukas või lausa võimatu (vt. lähemalt Worfolk 2000). Õgijate määramise eksperdi Tim Worfolki hinnangul Kabli linnu puhul alamliiki täie kindlusega siiski määrata ei saa.

Tunnustamata teated *Records not accepted*

Väikehüüp *Ixobrychus minutus*

27.05.2012 Palupõhja.

Vaid hääliitsuse kuulmise korral HK väikehüübi kohtamisteateid ilma tõendusmaterjalita (helisalvestiseta) ei käsitle.

Stepi-loorkull *Circus macrourus*

20.05.2012 Kabli ♀ 2a.

Noorte ja emaste stepi-loorkullide määramine ei ole lihtne. Vaja on tõendusmaterjali või põhjalikku kirjeldust.

Roosterind-tüll *Charadrius morinellus*

29.09.2012 Põgari.

Lõuna-hõbekajakas *Larus michahellis*

10.11.2012 Haapsalu 2a.

Koldjalg-höbekajakas *Larus cachinnans*

10.05. ja 18.05. 2012 Rootsiküla, Kihnu s. 2a. 11.05.2012 Rootsiküla, Kihnu s. 2 3a.

Koldjalg-höbekajaka määramise kohta vaata selle liigi aktsepteeritud vaatlusi.

Habeviires *Chlidonias hybrida*

03.06.2012 Laabi.

Väike-käosulane *Iduna caligata*

21.05.2012 Rootsiküla, Kihnu s.

Siberi väike-lehelind *Phylloscopus collybita tristis*

03.12.2012 Ruhnu s.

HK käsitleb siberi väike-lehelinnu vaatlusi vaid tõendusmaterjali olemasolul (vt ka aktsepteeritud vaatlusi).

Punapea-õgija *Lanius senator*

17.05.2012 Väheru ♂ ad.

Põhjatsiitsitaja *Emberiza rustica*

05.05.2012 Ropka luht.

HK on jätkuvalt seisukohal, et vaid kuulnud kutsehüüu põhjal põhjatsiitsitaja vaatlusi kinnitada ei saa, sest välistatud ei ole teised sarnase häälega liigid.

Varem tunnustatud, kuid uuel käsitlusel tagasi lükatud

Formely accepted, now rejected

Mustlauk-õgija *Lanius minor*

13.04.1975 Audru-Liiva läh., Audru khk., Pärnumaa (Hilja Toimet, Peeter Raja).

HK on selle vaatluse varem kinnitanud ja avaldanud (Lilleleht & Leibak 1992). Kuna tegemist on erakordselt varajase leiuga, vaatluse kohta tõendusmaterjale ei ole ja kirjeldus üldse puudub, siis otsustas HK vaatluse uuel käsitlusel lugeda mittetunnustatuks.

HK jätkab jõudumööda vanemate vaatluste uut käsitlemist ja ilmselt tuleb ka edaspidi mõni varasem otsus ümber teha.

Tänuavaldus. HK tänab kõiki linnuvaatlejaid, kes harulduste kohtamis-teated on HK-le esitanud. HK tänab ekspertarvamuste ja abi eest järgmisi välismaiseid määramisspetsialiste: Dick Forsman, Annika Forsten, Martin Garner, Hannu Huhtinen, Petteri Hytönen, Markku Kangasniemi, Andris Klepers, Hannu Koskinen, Antero Lindholm, Visa Rauste, Tristan Reid, Terry Townsend ja Tim Worfolk.

Rarities in Estonia 2012: Report of the Estonian Rarities Committee

The eleventh report of the Estonian Rarities Committee covers the year 2012, but some earlier records have also been included. Altogether 104 records were definitely assessed, and 92 (88%) of these were accepted.

The records are listed in systematic order according to recommendations of AERC TAC (Dec. 2012), and presented chronologically. Records of birds of unclear origin and escapees from captivity, as well as records not accepted are listed separately from the main list of accepted records.

The four numbers in brackets after species' name (*a/b – c/d*) indicate (a) the total number of records before 2012, (b) the number of individuals (if possible to judge) before 2012; (c) the number of records in 2012, (d) the number of individuals in 2012. X instead of a number means unknown number of records or individuals.

Details included for each record are: date(s), locality, parish (*khk.*), district, number of individuals (*is.*, *isend*), pairs (*paar*), nests (*pesa*) etc. if more than one, sex and age (if known; *a* = calendar year) and name(s) of observer(s). The meaning of some Estonian terms and expressions: *ja* = and, *või* = or, *s.* = island, *laht* = bay, (*tõenäoliselt sama isend* = (probably) the same individual, *pesitsemine* = breeding, *jt.* = and others.

In 2012, 3 new species in an apparently wild state (AERC category A) – *Turdus naumanni*, *Emberiza bruniceps* and *Passerella iliaca* – and 2 new subspecies (AERC category A) – *Anser albifrons flavirostris* and *Lanius isabellinus isabellinus* – were added to Estonian list.

Altogether, 381 species of apparently wild state or released species which have established self-supporting breeding populations in Estonia or in neighbouring countries (i.e. categories A-C) and 5 species of unclear origin (category D) have been recorded in Estonia by 31.12.2012.

Kirjandus. – AERC TAC 2003: AERC TAC's Taxonomic Recommendations. 1st December 2003. Available online at <http://www.aerc.eu/tac.html> – **Crochet, P.-A., Barthel, P.H., Bauer, H.-G., van den Berg, A.B., Bezzel, E., Collinson, J.M., Dietzen, C., Dubois, P.J., Fromholtz, J., Helbig, A.J., Jiguet, F., Jirle, E., Knox, A.G., Krüger, T., Le Maréchal, P., van Loon, A.J., Päckert, M., Parkin, D.T., Pons, J.-M., Raty, L., Roselaar, C.S., Sangster, G., Steinheimer, F.D., Svensson, L., Tyrberg, T., Votier, S.C., Yésou, P.** 2011: AERC TAC's taxonomic recommendations: 2011 report. Available online at <http://www.aerc.eu/tac.html>. – **Crochet, P.-A., Raty, L., De Smet, G., Anderson, B., Barthel, P.H., Collinson, J.M., Dubois, P.J., Helbig, A.J., Jiguet, F., Jirle, E., Knox, A.G., Le Maréchal, P., Parkin, D.T., Pons, J.-M., Roselaar, C.S., Svensson, L., van Loon, A.J. & Yésou, P.** 2010: AERC TAC's Taxonomic Recommendations. July 2010. Available online at <http://www.aerc.eu/tac.html>. – **Crochet P.-A., Barthel P.H., Bauer H.-G., van den Berg A.B., Bezzel E., Collinson J.M., Dietzen C., Dubois P.J., Fromholtz J., Helbig A.J. †, Jiguet F., Jirle E., Knox A.G., Krüger T., Le Maréchal P., van Loon A.J., Päckert M., Parkin D.T., Pons J.-M., Raty L., Roselaar C.S., Sangster G., Steinheimer F.D., Svensson L., Tyrberg T., Votier S.C., Yésou P.** 2012: AERC TAC's taxonomic recommendations: 2012 report. Available online at <http://www.aerc.eu/tac.html>. – **Crochet P.-A., Joynt G.** 2012: AERC list of Western Palearctic birds. December 2012 version. Available at <http://www.aerc.eu/tac.html>. – **Dean, A., Bradshaw, C., Martin, J., Stoddart, A. & Walbridge, G.** 2010: The status in Britain of "Siberian Chiffchaff". *British Birds* 103: 320-338. – **Lilleleht, V. & Leibak, E.** 1992: Linnuharuldused Eestis kuni aastani 1989. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne (3). *Hirundo* 10: 3-20. – **Neubauer, G.M., Zagalska-Neubauer, M., Gwiazda, R., Faber, M., Bukacinski, D., Betleja, J. & Chylarecki, P.** 2006: Breeding large gulls in Poland: distribution, numbers, trends and hybridisation. *Vogelwelt* 127: 11-22. – **Ots, M. & Paal, U.** 2004: Linnuharuldused Eestis 2001-2002. Eesti linnuharulduste komisjoni aruanne. *Hirundo* 17 (1): 31-57. – **Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A.** 2011: Suomen III Lintuatlas. Available online at <http://atlas3.lintuatlas.fi>. – **Worfolk, T.** 2000: Identification of red-backed, isabelline and brown shrikes. *Dutch Birding* 22(6): 323-362.